أَ لَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ
ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفاً أَلْوَانُهَا وَ مِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَ
حُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَ غَرَابِيبُ سُودٌ (27) وَ مِنَ
النَّاسِ وَ الدَّوَابِّ وَ الْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذٰلِكَ
إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
غَفُورٌ (28) إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَ أَقَامُوا
الصَّلاَةَ وَ أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرّاً وَ عَلاَنِيَةً يَرْجُونَ
تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ (29) لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَ يَزِيدَهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ (30) وَ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ (31) ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ
الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَ

مِنهُمْ مُقْتَصِدٌ وَ مِنهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ

ذٰلِکَ هُوَ الْفَضْلُ الْکَبِيرُ (32) جَنَّاتُ عَدْنٍ

يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَ لُؤْلُؤاً

وَ لِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ (33) وَ قَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ (34) الَّذِي

أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لاَ يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَ

لاَ يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ (35) وَ الَّذِينَ کَفَرُوا لَهُمْ نَارُ

جَهَنَّمَ لاَ يُقْضَى عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَ لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمْ

مِنْ عَذَابِهَا کَذٰلِکَ نَجْزِي کُلَّ کَفُورٍ (36) وَ هُمْ

يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحاً غَيْرَ

الَّذِي کُنَّا نَعْمَلُ أَ وَ لَمْ نُعَمِّرْکُمْ مَا يَتَذَکَّرُ فِيهِ مَنْ

≈≈≈

تَذَكَّرَ وَ جَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ (37)

Seest thou not that Allah sends down rain from the sky? With it We then bring out produce of various colours. And in the mountains are tracts white and red, of various shades of colour, and black intense in hue. And so amongst men and beasts and cattle, are they of various colours. Those truly fear Allah, among His servants, who have knowledge: for Allah is exalted in might, oft-forgiving. Those who rehearse the book of Allah, establish regular prayer, and spend (in charity) out of what We have provided for them, secretly and openly, hope for a commerce that will never fail: For He will pay them their meed, nay, He will give them (even) more out of His bounty: for He is oft-forgiving, most ready to appreciate (service). That which We have revealed to thee of the book is the truth,- confirming what was (revealed) before it: for Allah is assuredly - with respect to His servants - well acquainted and fully observant. Then We have given the book for inheritance to such of Our servants as We have chosen: but there are among them some who wrong their own souls; some who follow a middle course; and some who are, by Allah's leave, foremost in good deeds; that is the highest grace. Gardens of eternity will they enter: therein will they be adorned with bracelets of gold and pearls; and their garments there will be of silk. And they will say: "Praise be to Allah, Who has removed from us (all) sorrow: for our Lord is indeed oft-forgiving ready to appreciate (service): "Who has, out of his bounty, settled us in a home that will last: no toil nor sense of weariness shall touch us

≈≈≈

therein." But those who reject (Allah) - for them will be the fire of hell: no term shall be determined for them, so they should die, nor shall its penalty be lightened for them. Thus do We reward every ungrateful one! Therein will they cry aloud (for assistance): "Our Lord! Bring us out: we shall work righteousness, not the (deeds) we used to do!" - "Did We not give you long enough life so that he that would should receive admonition? And (moreover) the warner came to you. So taste ye (the fruits of your deeds): for the wrong- doers there is no helper."

کیا تم دیکھتے نہیں ہو کہ اللہ آسمان سے پانی برساتا ہے اور پھر اس کے ذریعہ سے ہم طرح طرح کے پھل نکال لاتے ہیں جن کے رنگ مختلف ہوتے ہیں-اور پہاڑوں میں بھی سفید، سرخ اور گہری سیاہ دھاریاں پائی جاتی ہیں جن کے رنگ مختلف ہوتے ہیں-اور اسی طرح انسانوں اور جانوروں اور مویشیوں کے رنگ بھی مختلف ہیں- حقیقت یہ ہے کہ اللہ کے بندوں میں سے صرف علم رکھنے والے لوگ ہی اُس سے ڈرتے ہیں- بے شک اللہ زبردست اور درگزر فرمانے والا ہے- جو لوگ کتاب اللہ کی تلاوت کرتے ہیں اور نماز قائم کرتے ہیں، اور جو کچھ ہم نے اُنہیں رزق دیا ہے اس میں سے کھلے اور چھپے خرچ کرتے ہیں، یقیناً وہ ایک ایسی تجارت کے متوقع ہیں جس میں ہرگز خسارہ نہ ہوگا-(اس تجارت میں

انہوں نے اپنا سب کچھ اس لئے کھپایا ہے)تا کہ اللہ اُن کے اجر پورے کے

پورے اُن کو دے اور مزید اپنے فضل سے ان کو عطا فرمائے-بے شک اللہ بخشنے

والا اور قدر دان ہے-(اے نبیؐ)جو کتاب ہم نے تمہاری طرف وحی کے ذریعہ

سے بھیجی ہے وہی حق ہے، تصدیق کرتی ہوئی آئی ہے اُن کتابوں کی جواِس سے

پہلے آئی تھیں-بے شک اللہ اپنے بندوں کے حال سے باخبر ہے اور ہر چیز پر نگاہ

رکھنے والا ہے-پھر ہم نے اس کتاب کا وارث بنادیا اُن لوگوں کو جنہیں ہم نے

(اِس وراثت کے لیے)اپنے بندوں میں سے چن لیا-اب کوئی تو ان میں سے

اپنے نفس پر ظلم کرنے والا ہے،اور کوئی بیچ کی راس ہے،اور کوئی اللہ کے اذن

سے نیکیوں میں سبقت کرنے والا ہے،یہی بہت بڑا فضل ہے-ہمیشہ رہنے والی

جنتیں ہیں جن میں یہ لوگ داخل ہوں گے-وہاں انہیں سونے کے کنگنوں اور

موتیوں سے آراستہ کیا جائے گا،وہاں ان کا لباس ریشم ہوگا اور وہ کہیں گے کہ "

شکر ہے اُس خدا کا جس نے ہم سے غم دور کر دیا،یقیناً ہمارا رب معاف کرنے والا

اور قدر فرمانے والا ہے-جس نے ہمیں اپنے فضل سے ابدی قیام کی جگہ ٹھیرادیا،

اب یہاں نہ ہمیں کوئی مشقت پیش آتی ہے اور نہ تکان لاحق ہوتی ہے"-اور

جن لوگوں نے کفر کیا ہے اُن کے لیے جہنم کی آگ ہے-نہ اُن کا قصہ پاک کر دیا جائے گا کہ مر جائیں اور نہ اُن کے لیے جہنم کے عذاب میں کوئی کمی کی جائے گی- اِس طرح ہم بدلہ دیتے ہیں ہر اُس شخص کو جو کفر کرنے والا ہو-وہ وہاں چیخ چیخ کر کہیں گے کہ "اے ہمارے رب، ہمیں یہاں سے نکال لے تاکہ ہم نیک عمل کریں اُن اعمال سے مختلف جو پہلے کرتے رہے تھے"-(انہیں جواب دیا جائے گا)"کیا ہم نے تم کو اتنی عمر نہ دی تھی جس میں کوئی سبق لینا چاہتا تو سبق لے سکتا تھا؟اور تمہارے پاس متنبہ کرنے والا بھی آچکا تھا-اب مزا چکھو-ظالموں کا یہاں کوئی مددگار نہیں ہے-

क्या तुम देखते नहीं हो कि अल्लाह आसमान से पानी बरसाता है और फिर उसके ज़रीए से हम तरह-तरह के फल निकाल लाते हैं जिनके रंग मुख्तलिफ़ होते हैं | पहाड़ों में भी सफ़ेद, सुर्ख और गहरी सियाह धारियाँ पाई जाती हैं जिनके रंग मुख्तलिफ़ होते हैं | और इसी तरह इनसानों और जानवरों और मवेशियों के रंग भी मुख्तलिफ़ हैं | हक़ीक़त यह है कि अल्लाह के बन्दों में से सिर्फ़ इल्म रखनेवाले लोग ही उससे डरते हैं | बेशक अल्लाह ज़बरदस्त और दरगुज़र फ़रमानेवाला है | जो लोग किताबुल्लाह की तिलाबत करते हैं और नमाज़ क़ायम करते हैं, और जो कुछ हमने उन्हें रिज्क दिया है उसमें से खुले और छिपे ख़र्च करते हैं, यक़ीनन वे एक ऐसी तिजारत के मुतवक्के हैं

जिसमें हरगिज़ ख़सारा न होगा | (इस तिजारत में उन्होंने अपना सब कुछ इसलिए खपाया है) ताकि अल्लाह उनके अज्र पूरे के पूरे उनको दे और मज़ीद अपने फज्ल से उनको अता फ़रमाए | बेशक अल्लाह बख्शनेवाला और क़द्रदान है | (ऐ नबी) जो किताब हमने तुम्हारी तरफ़ वह्य के ज़रीए से भेजी है वही हक़ है, तसदीक़ करती हुई आई है उन किताबों की जो इससे पहले आई थीं | बेशक अल्लाह अपने बन्दों के हाल से बाख़बर है और हर चीज़ पर निगाह रखनेवाला है | फिर हमने इस किताब का वारिस बना दिया उन लोगों को जिन्हें हमने (इस विरासत के लिए) अपने बन्दों में से चुन लिया | अब कोई तो उनमें से अपने नफ्स पर ज़ुल्म करनेवाला है, और कोई बीच की रास है, और कोई अल्लाह के इज़्न से नेकियों में सबक़त करनेवाला है, यही बहुत बड़ा फज्ल है | हमेशा रहनेवाली जन्नतें हैं जिनमें ये लोग दाख़िल होंगे | वहाँ इन्हें सोने के कंगनों और मोतियों से आरास्ता किया जाएगा, वहाँ इनका लिबास रेशम होगा, और वे कहेंगे कि "शुक्र है उस ख़ुदा का जिसने हमसे गम दूर कर दिया, यक़ीनन हमारा रब माफ़ करनेवाला और क़द्र फ़रमानेवाला है, जिसने हमें अपने फज्ल से अबदी कियाम की जगह ठहरा दिया, अब यहाँ न हमें कोई मशक्कत पेश आती है और न तकान लाहिक़ होती है | और जिन लोगों ने कुफ़्र किया है उनके लिए जहन्नम की आग है | न उनका क़िस्सा पाक कर दिया जाएगा कि मर जाएँ और न उनके लिए जहन्नम के अज़ाब में कोई कमी की जाएगी | इस तरह हम बदला देते हैं हर उस शख्स को जो कुफ़्र करनेवाला हो | वे वहाँ चीख़-चीखकर कहेंगे कि "ऐ हमारे रब, हमें यहाँ से निकाल ले ताकि हम नेक अमल करें उन आमाल से

मुख्तलिफ़ जो पहले करते रहे थे |" (उन्हें जवाब दिया जाएगा) "क्या हमने तुमको इतनी उम्र न दी थी जिसमें कोई सबक़ लेना चाहता तो सबक़ ले सकता था? और तुम्हारे पास मुतनब्बेह करनेवाला भी आ चूका था | अब मज़ा चखो, ज़ालिमों का यहाँ कोई मददगार नहीं है |"